

Назарова І.Я. Форми реорганізації підприємства та їх облікове забезпечення / І.Я. Назарова // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал ТДЕУ: Вип.12. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – С. 235-237.

Назарова І.Я., головний бухгалтер
аудиторської фірми „Консул”,
аспірант ТДЕУ

ФОРМИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Реорганізація підприємства передбачає його перетворення шляхом злиття і приєднання, а також поділу чи виділення. Існує кілька методів проведення реорганізації як процесу перетворення підприємницької діяльності в організаційному плані, так і з позиції власності.

Важливими способами реорганізації підприємств є їх *злиття* та *приєднання*. Можна сказати, що ці два варіанти реорганізації є близькими за своєю суттю, адже в обох випадках мова йде про об'єднання підприємств. Проте у першому випадку підприємства, що об'єднувались, припиняють своє існування, а в другому – ліквідується лише одне з них. В бухгалтерському обліку реорганізація шляхом злиття та приєднання відображається за однаковою методикою, що регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 19 „Об'єднання підприємств”.

Злиття – процес, у результаті якого два і більше підприємств утворюють нову структуру. При цьому до неї переходять усі майнові права та зобов'язання підприємств, що прийняли рішення про злиття.

Приєднання – коли одне або кілька підприємств приєднуються до іншого, в результаті чого до останнього переходять усі майнові права та обов'язки приєднаних суб'єктів. В процесі реорганізації шляхом приєднання один із суб'єктів господарювання ліквідується (той що приєднується), а

інший продовжує існувати перейнявши усі права і зобов'язання ліквідованого.

Наступними методами, які за своєю суттю є подібними, вважаються *поділ* та *виділення*. Різниця між ними полягає в тому, що при реорганізації шляхом поділу „материнське” підприємство ліквідується, а при виділенні продовжують працювати обидва підприємства.

Поділ – це реорганізація суб'єкта господарювання, коли всі майнові права та зобов'язання переходять за розподільчим балансом у відповідних частках до кожного з новоутворених в результаті поділу підприємств.

При *виділенні* з уже існуючого суб'єкта підприємницької діяльності відділяється один або декілька нових суб'єктів господарювання, до кожного з яких за розподільчим актом переходять у відповідних частках майнові права та зобов'язання реорганізованого підприємства.

На нашу думку, окремо слід також виділити такий спосіб реорганізації як *перетворення*. Це процес реорганізації існуючого суб'єкта підприємницької діяльності на інший суб'єкт господарювання, який успадковує усі майнові права та обов'язки попереднього підприємства. До перетворення можна віднести приватизаційні та інші процеси, коли змінюється форма власності, підприємство набуває нового статусу, наприклад, товариство з обмеженою відповідальністю реорганізовується в акціонерне товариство тощо.

Реорганізація шляхом перетворення складається з таких етапів:

- прийняття рішення про перетворення підприємства;
- перереєстрація підприємства. Інформація про перереєстрацію публікується у друкованих засобах інформації.

При перетворенні суб'єктів підприємницької діяльності виникає значна кількість додаткових операцій. Найперше, необхідне узгодження та інвентаризація дебіторської і кредиторської заборгованості, адже вона залежно від виду реорганізації буде об'єднуватись чи розподіляться. Крім того в результаті такого узгодження потрібно надати кредиторам гарантії щодо виконання реорганізованим суб'єктом успадкованих ним зобов'язань.

При проведенні реорганізації об'єднуються чи розділяються значення

показників фінансової звітності. Тому обов'язковою умовою є проведення аудиту фінансової звітності підприємства, що реорганізується. Це також дає додаткові гарантії кредиторам щодо визнання зобов'язань перед ними та їх переходу до новоутворених суб'єктів. При проведенні такого аудиту особливу увагу необхідно звернути на ліквідність наявного майна, визначення його ринкової (справедливої) вартості, платоспроможності підприємства, його схильність до банкрутства. При ліквідації підприємства аудитором підтверджується ліквідаційний баланс.

До найважливіших завдань, що повинні враховуватися при формуванні облікової інформації під час реорганізації підприємства, можна віднести:

- усі активи, зобов'язання, права і обов'язки при реорганізації попередньо функціонуючого суб'єкта на підставі передавального акту переходять до новоствореної структури;

- наявність майна та зобов'язань кожного суб'єкта при злитті, приєднанні, розподілі, виділенні чи перетворенні повинна бути підтверджена проведеною інвентаризацією, дані якої враховуються при складанні звітності;

- при приєднанні одного суб'єкта до іншого до останнього переходять усі права і обов'язки того підприємства, яке приєднується;

- при розподілі до новоутворених структур переходять усі права і обов'язки попереднього суб'єкта господарювання;

- потрібно виділити майно і зобов'язання кожної новоутвореної структури при розподілі чи виділенні у розподільчому балансі, сумарна вартість яких повинна відповідати даним загального балансу;

- кінцем звітного періоду вважається дата реорганізації, на яку повинні бути складені баланс та інші форми звітності.

- дата складання такої звітності може не збігатися з кінцем календарного звітного періоду;

- у ролі вступного балансу новоутворених структур виступають дані розподільчого балансу на дату початку їх діяльності після державної реєстрації;

- на дату реорганізації звітність складається за формами і змістом

подання річної фінансової звітності.

Дотримання зазначених правил і процедур дозволить більш якісно проводити реорганізацію з метою фінансового оздоровлення, виведення з кризового стану окремих підприємств.